

ДОНБАСЬКА ДЕРЖАВНА МАШИНОБУДІВНА АКАДЕМІЯ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ФІЛОСОФІЇ ТА СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИХ ДИСЦИПЛІН

СИЛАБУС

Дисципліна «Історія і теорія політичних партій»

4а, 4б семестри 2019/2020 навчальний рік

Викладач:	<i>Алексєєв Сергій Васильович, кандидат історичних наук, доцент кафедри «Філософії та СПН» philosof@dgma.donetsk.ua</i>
Кредити та кількість годин:	<i>4,0 ЕКТС; години: денна форма навчання: лекції – 36 годин, практичні заняття (семінари) – 18 годин; заочна форма навчання: лекції – 4 години.</i>
Статус дисципліни:	<i>обов'язкова</i>
Мова навчання:	<i>українська</i>
Форма навчання:	<i>очна (денна)/заочна</i>

Донбаська державна машинобудівна академія

ПОГОДЖЕНО

Декан ФЕМ

проф. Мироненко Є. В.

« ____ » _____ 2019 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри «Філософії та СПН»

В. о. завідувача кафедри _____

Протокол № « ____ » від _____ 2019 р.

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньо-професійної програми

«Політологія»

канд.. політ. наук Кваша О. П.

« ____ » _____ 2019 р.

I. Опис навчальної дисципліни

Формування готовності фахівців-політологів до майбутньої професійної діяльності нерозривно пов'язане із набуттям спеціальних (фахових) компетентностей з обов'язкових навчальних дисциплін професійної підготовки, зокрема, з дисципліни «Історія та теорія політичних партій».

Дисципліна «Історія та теорія політичних партій» навчить студентів розуміти проблеми генези та етапів становлення політичних партій, їх суті, місця й ролі в житті суспільства, проблеми типології та інституалізації, розвиток теорії політичних партій та партійних систем, теоретичні основи партійного керівництва.

Дисципліна «Історія та теорія політичних партій» допоможе студентам зрозуміти основні аспекти функціонування політичних партій як провідного інституту політичної системи, основні етапи еволюції теорії політичних партій, підходи до визначення їхньої сутності, структури, типологізації, роль політичних партій у процесі державного управління, сутність та роль партійної системи в політичній системі суспільства, особливості фінансової діяльності політичних партій, використовувати у процесі їхнього функціонування політичні технології.

Вивчаючи історію та теорію розвитку інституту політичних партій, майбутні фахівці оволодівають навичками проводити аналіз виникнення і трансформації партій та партійних систем, з'ясовувати причинно-наслідкові зв'язки в політичних подіях, аналізувати матеріал в певній системі, порівнювати кількісні показники ефективної діяльності партій окремих країн і партій сучасної України, пояснювати й критично оцінювати історичні фактори та діяльність історичних осіб.

Вивчення курсу «Історія та теорія політичних партій» також дасть можливість студентам поглибити свої знання з історії та теорії демократії, історії України, правознавства, всесвітньої історії та державного будівництва та місцевого самоврядування в Україні.

II. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни – формування когнітивних, афективних та моторних компетентностей в сфері вивчення і пояснення закономірностей та особливостей виникнення, функціонування та розвитку політичних партій та партійних систем як політичних інститутів; формування загальних основ та системи суспільно-політичних знань, сучасного політичного мислення у майбутніх фахівців, а також набуття навичок застосування цих компетентностей у професійній діяльності.

Завдання дисципліни:

- опанування понятійно-термінологічного апарату дисципліни;
- набуття розуміння особливостей партійно-політичного розвитку різних держав в контексті їх історичного розвитку й вміння використовувати ці знання в професійній та соціальній діяльності;
- формування навичок аналізувати і критично оцінювати партійно-політичні процеси в різних країнах та в різні історичні періоди;
- формування вмінь порівняльного аналізу політичних партій та партійних систем світу;
- формування навичок професійної комунікації й аргументованого дискутування з партіологічних питань і проблем, пояснення змісту відповідної проблематики в колі фахівців та нефаківців;
- формування навичок самостійного аналізу теоретичних та практичних аспектів впливу політичних партій на розвиток політичних інститутів на національному рівні;
- забезпечення вміння визначати регіональні особливості формування партійно-політичних структур;

- формування вміння аналізувати партійне життя, діяльність політичних партій та парламентських фракцій, взаємодію політичних партій з інститутами політичної системи і громадянського суспільства.

III. Результати навчання

У результаті вивчення дисципліни студенти повинні

знати:

- історію зародження, становлення і розвитку політичних партій;
- особливості формування політичних організацій у різних державах;
- суть та специфіку партійно-політичних процесів в українських землях в різні історичні періоди;
- регіональні особливості формування партійно-політичних структур;
- специфіку формування партійних систем у різних державах;
- ідеологічні напрямки формування і функціонування політичних партій;
- фактори, які найбільше впливають на партійно-політичну структуру суспільства;
- теоретичні підходи до класифікації політичних партій та партійних систем;
- принципи, правові межі та особливості регулювання діяльності політичних партій.

вміти:

- аналізувати партійно-політичні процеси в різних країнах та в різні історичні періоди;
- робити порівняльну характеристику процесів, пов'язаних з утворенням та функціонуванням політичних партій;
- характеризувати тенденції розвитку політичних організацій в різних країнах;
- визначати особливості партійно-політичного розвитку різних держав;
- аналізувати процес розвитку та становлення політичних партій в українських землях;
- визначати загальні тенденції у формуванні та функціонуванні партійних систем;
- робити типологію та класифікацію політичних організацій та партійних систем;
- визначати ідеологічні і соціальні основи політичних партій;
- аналізувати партійне життя, діяльність політичних партій та парламентських фракцій, взаємодію політичних партій з інститутами політичної системи і громадянського суспільства.

Оволодіти **навичками:**

- самостійної роботи з джерелами та науково-політичною літературою;
- публічних виступів, ведення дискусій;
- формулювання висновків за результатами досліджень.

IV. Програма навчальної дисципліни (структура дисципліни)

№ з/п	Назви змістових модулів і тем	Кількість годин (денна / заочна форма)				
		Усього	в т.ч.			
			Л	П (С)	Лаб.	СРС
Змістовий модуль 1. Партологія як наука та навчальна дисципліна.						
1.	Тема 1. Походження партій та їх роль у житті суспільства.	6	2			4 / 6
2.	Тема 2. Етапи історичного розвитку партій.	7 / 9	2 / 2	2		3 / 7

3.	Тема 3. Виникнення та діяльність масових політичних партій.	6	2			4 / 6
4.	Тема 4. Теорія «кризи партій» та її інтерпретації.	7	2	2		3 / 7
Змістовий модуль 2. Розвиток теорії партій та партійних систем.						
5.	Тема 5. Трагування політичних партій в англо-американській та романо-германській політичній традиції.	6	2			4 / 6
6.	Тема 6. Партії в теоріях демократії XIX ст. Ідейно-теоретичні витоки класичної теорії політичних партій.	8 / 7	2	2		4 / 7
7.	Тема 7. Класична теорія політичних партій. Залізний закон олігархії.	6	2			4 / 6
8.	Тема 8. Формування сучасної теорії політичних партій та партійних систем.	7 / 9	2 / 2	2		3 / 7
Змістовий модуль 3. Теорія політичних партій.						
9.	Тема 9. Функції політичних партій.	6	2			4 / 6
10.	Тема 10. Типологія політичних партій.	7	2	2		3 / 7
11.	Тема 11. Ідеології політичних партій.	6	2			4 / 6
12.	Тема 12. Класифікація політичних партій.	7	2	2		3 / 7
13.	Тема 13. Партійне керівництво.	6	2			4 / 6
14.	Тема 14. Теорія коаліцій.	8 / 7	2	2		4 / 7
Змістовий модуль 4. Теорія партійних систем.						
15.	Тема 15. Суть поняття «партійна система». Фактори, що визначають конфігурацію партійної системи.	6	2			4 / 6
16.	Тема 16. Типологія партійних систем.	7	2	2		3 / 7
17.	Тема 17. Однопартійні та двопартійні системи.	6	2			4 / 6
18.	Тема 18. Багатопартійні системи.	8 / 6	2	2		4 / 6
Усього годин		120	36 / 4	18		66 / 116

Л – лекції, П (С) – практичні (семінарські) заняття, Лаб. – лабораторні заняття, СРС – самостійна робота студентів.

V Тематика семінарських занять

№ з/п	Тема заняття
1.	Походження партій та їх роль у житті суспільства
2.	Етапи історичного розвитку партій

3.	Становлення теорії партій та партійних систем
4.	Розвиток теорії партій та партійних систем
5.	Функції політичних партій
6.	Класифікація політичних партій.
7.	Теорія коаліцій.
8.	Типологія партійних систем.
9.	Багатопартійні системи.

VI. Порядок оцінювання результатів навчання

Перелік обов'язкових контрольних точок для оцінювання знань студентів денної форми навчання

№	Назва і короткий зміст контрольного заходу	Мах балів	Характеристика критеріїв досягнення результату навчання для отримання максимальної кількості балів
1.	Контроль поточної роботи на семінарських заняттях	20	Студент здатний продемонструвати критичне осмислення лекційного та поза лекційного матеріалу, передусім, відповідних джерел, а також навчальної літератури, брати кваліфіковану участь у дискусії з наведенням аргументації.
2.	Індивідуальне тестове завдання №1	10	Студент здатний продемонструвати знання і розуміння основних партіологічних термінів і понять та вміння їх практичного використання. Студент здатний продемонструвати знання і розуміння предмету курсу, підходи до визначення політичної партії. Студент здатний продемонструвати знання щодо етапів історичного розвитку партій.
3.	Модульна контрольна робота №1	20	Студент виконав письмове завдання, та навів аргументовану відповідь на теоретичне питання, що відповідає програмним результатам навчання за темами змістового модуля №1 та №2.
4.	Контроль поточної роботи на семінарських заняттях	20	Студент здатний критично осмислювати лекційний та поза лекційний навчальний матеріал; аргументувати на основі теоретичного матеріалу та відповідних джерел власну позицію щодо різних питань та проблем, вміти оцінити аргументованість позицій інших студентів та викладача.
5.	Індивідуальне тестове завдання №2	10	Студент здатний продемонструвати знання і розуміння основних термінів і понять курсу та вміння їх практичного використання. Студент здатний продемонструвати знання і розуміння основних питань і проблем за темами змістового модуля №3.
6.	Модульна контрольна робота №2	20	Студент виконав письмове завдання, та навів аргументовану відповідь на теоретичне питання, що відповідає програмним результатам навчання за темами змістового модуля №3 та №4.
Поточний контроль		100	-
Підсумковий контроль		100	Студент виконав письмове завдання, та навів

		аргументовані відповіді на теоретичні питання, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни.
Всього	100	-

VII Перелік обов'язкових контрольних точок для оцінювання знань студентів заочної форми навчання

№	Назва і короткий зміст контрольного заходу	Мак балів	Характеристика критеріїв досягнення результатів навчання для отримання максимальної кількості балів
1.	Тестова підсумкова контрольна робота, яка виконується студентом індивідуально в системі Moodle	40	Студент виконав тестові завдання, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни
2.	Письмовий іспит	60	Студент виконав письмові завдання та навів аргументовані відповіді на теоретичні питання, що відповідають програмним результатам навчання з дисципліни
Всього		100	-

VIII Критерії оцінювання сформованості програмних результатів навчання під час підсумкового контролю

Синтезований опис компетентностей	Типові недоліки, які зменшують рівень досягнення програмного результату навчання
Когнітивні: - студент здатний продемонструвати розуміння сутності загальнонародних, загальнонаціональних та класових партій в різних країнах та на різних етапах історичного розвитку; - студент здатний продемонструвати знання і вміння аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати різноманітні підходи та концепції, спираючись на отримані знання, на основі альтернативних поглядів на проблеми.	75-89% - студент припускається несуттєвих помилок у розумінні сутності критеріїв ефективності функціонування партійно-політичних систем та розумінні ролі політичних партій в структурі громадянського суспільства; недостатньо повно володіє понятійно-термінологічним апаратом; припускається несуттєвих помилок при аналізі різноманітних підходів та концепцій, вмінні розглядати партійно-політичні явища в розвитку та конкретно-історичних умовах певного часу.
	60-74% - студент недостатньо розуміє сучасні теорії політичних партій та партійних систем та робить суттєві помилки у розумінні сутності, принципів і форм партійної політики; припускається помилок і не демонструє знання і вміння аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати різноманітні підходи та концепції, припускається помилок і не може сформулювати власну оцінку формування багатопартійності в незалежній Україні; не виявляє власну позицію щодо суперечливих фактів розвитку політичних партій та партійних систем в умовах глобалізації.
	менше 60% - студент не може продемонструвати знання

Синтезований опис компетентностей	Типові недоліки, які зменшують рівень досягнення програмного результату навчання
	і вміння аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати різноманітні підходи та концепції, спираючись на отримані знання, на основі альтернативних поглядів на проблеми; не володіє понятійно-термінологічним апаратом з дисципліни; не може самостійно підібрати необхідні джерела та узагальнювати інформацію для створення глибокої бази знань про партійно-політичні процеси.
Афективні: • студент здатний критично осмислювати програмний матеріал; аргументувати власну позицію, оцінювати аргументованість позицій студентів та викладача та дискутувати у професійному середовищі; • студент здатний співпрацювати з іншими студентами та викладачем; ініціювати і брати участь у дискусії, розділяти цінності колективної та наукової етики.	75-89% - студент припускається певних логічних помилок в аргументації власної позиції в дискусіях на заняттях та під час захисту індивідуальних завдань, відчуває певні складності у поясненні фахівцю окремих аспектів професійної проблематики. 60-74% - студент припускається істотних логічних помилок в аргументації власної позиції, слабо виявляє ініціативу до участі у дискусіях та індивідуальних консультаціях за наявності складності у виконанні індивідуальних завдань; відчуває істотні труднощі при поясненні фахівцю або нефахівцю окремих аспектів професійної проблематики. менше 60% - студент не здатний продемонструвати володіння логікою та аргументацією у виступах, не виявляє ініціативи до участі у дискусії, до консультування з проблемних питань виконання індивідуальних завдань, не здатний пояснити нефахівцю суть відповідних проблем професійної діяльності; виявляє зневагу до етики навчального процесу.
Психомоторні: • студент здатний самостійно здійснювати пошук, систематизацію, аналіз та використання джерел та теоретичного матеріалу, виконувати та звітувати про виконання індивідуальних завдань; • студент здатний самостійно дотримуватися методологічних підходів щодо аналізу виникнення та діяльності політичних партій та партійних систем на різних етапах історичного розвитку людського суспільства; • студент здатний контролювати результати власних зусиль та коригувати ці зусилля.	75-89% - студент припускається певних помилок під час здійснення пошуку, систематизації, аналізу та використання джерел та теоретичного матеріалу та відчуває ускладнення під час звітування про виконання індивідуальних завдань. 60-74% - студент відчуває ускладнення самостійно дотримуватися методологічних підходів щодо аналізу виникнення та діяльності політичних партій та партійних систем на різних етапах історичного розвитку людського суспільства. менше 60% - студент нездатний самостійно здійснювати пошук та опрацювання джерел та теоретичного матеріалу, виконувати індивідуальні завдання, проявляє ознаки академічної не доброчесності при підготовці індивідуальних завдань та виконанні контрольних робіт, не сформовані навички самооцінки результатів навчання і навичок міжособистісної комунікації з прийняття допомоги з виправлення ситуації.

IX Засоби оцінювання

№	Назва і короткий зміст контрольного заходу	Характеристика змісту засобів оцінювання
1.	Контроль поточної роботи на семінарських заняттях	- індивідуальне та фронтальне опитування за понятійно-термінологічним та теоретичним матеріалом; - оцінювання аргументованості відповідей про розбір проблемних ситуацій та завдань; - оцінювання активності участі у дискусіях.
2.	Індивідуальні завдання	- письмовий звіт про виконання індивідуального завдання; - оцінювання самостійності та якості виконання завдання в ході звіту-захисту та співбесіди.
3.	Модульні контрольні роботи	- стандартизовані тести; - теоретичні питання та завдання; - логічні та проблемні завдання.
Підсумковий контроль		- стандартизовані тести; - теоретичні питання та завдання.

X. Рекомендована література

X. I Базова

1. Обушний М. І., Примуш М. В., Шведа Ю. Р. Партологія: навч. посіб. К., 2006. 432 с.
2. Основи демократії: навч. посіб. для студентів вищих навч. закладів / за заг. ред. А. Колодій. К., 2002. 684 с.
3. Політичні партії України: в 3 т. / уклад. Ю. Шайгородський. К., 2005. Т. 1. 876 с.; т. 2. 900 с.; т. 3. 872 с.
4. Примуш М. В. Політичні партії: історія та теорія: навч. посібн. К., 2008. 416 с.
5. Сучасний виборчий PR: навч. посібник / кер. авт. колективу В. В. Лісничий. К., 2004. 384 с.
6. Хімченко О. Г. Політичні партії і виборчий процес в умовах розбудови демократичного суспільства: навч. посібн. К., 2006. 208 с.
7. Шведа Ю. Теорія політичних партій та партійних систем: навч. посібн. Львів, 2004. 528 с.
8. Шведа Ю. Р. Політичні партії. Енциклопедичний словник. Львів, 2005. 488 с.

X. II Допоміжна

1. Порівняльна політика. Основні політичні системи сучасного світу / за заг. ред. В. Багірова, М. Сазонова. Х., 2008. 576 с.
2. Примуш М. В. Структуризація політичних партій та партійних систем. *Політологічний вісник*. К., 2000. Вип. 6.
3. Романюк А. С. Порівняльний аналіз політичних систем країн Західної Європи: інституційний вимір: автореф. дис. ... д-ра політ. наук: 23.00.02. Львів, 2008. 36 с.
4. Мілль Дж. Ст. Представницьке правління. К: Основи, 2004. 163 с.
5. Андрущенко В. Організоване суспільство / Інститут вищої освіти АПН України. К., 2006. 56 с.
6. Ганжуров Ю. Парламент України в політичній комунікації: монографія. К.: Україна, 2007. 349 с.

7. Ганжуров Ю. Парламентські дебати в системі політичної комунікації. *Віче*. 2003. № 4. С. 20–23.
8. Дюверже М. Политические партии / М. Дюверже; пер. с фр. М., 2005. 544 с.
9. Закон України «Про політичні партії в Україні». *Правова бібліотека «Інфодиск» «Законодавство України»*. К., 2005.
10. Зміни та тенденції у розвитку українських політичних партій. Соціологічне дослідження Інституту глобальних стратегій. URL: <http://www.igls.com.ua/analytics/3229>
11. Ісакова Г. Особливості посткомуністичної трансформації і проблема прав та свобод людини. *Політичний менеджмент*. 2005. № 2 (11). С. 138.
12. Конончук С. Г., Ярош О. А. *Розвиток демократії в Україні: 1999*. К.: УНЦПД, 2000. С. 20–23.
13. Кіндратець О. Модернізація в Україні та її вплив на стабільність суспільства. *Людина і політика*. 2004. №3. С. 17.
14. Колодій А. Політична трансформація в Україні: інституції та люди. *Ефективність державного управління*. Львів: ЛРІДУ НАДУ, 2007. Вип. 12. С. 205–211.
15. Кривоцюк П. Створення партій демократичного типу: світовий досвід та українські реалії. *Людина і політика*. 2002. № 5. С. 35–46.
16. Курас І., Михальченко М. Політичні реформи як гасло і реальність модернізації. *Актуальні проблеми внутрішньої політики*. К.: НАДУ, 2004. Вип. 1. С. 11.
17. Латигіна Н. Шляхи та структурні фази демократизації суспільства. *Політичний менеджмент*. 2005. № 2 (11). С. 68–77.
18. Новакова О. Авторитарна і демократична моделі політичної модернізації. *Політичний менеджмент*. 2006. № 5. С. 1–4.
19. Норт Д. Інституції, інституційна зміна, та функціонування економіки. К.: Основи, 2000. 198 с.
20. Полевий В. Деякі аспекти співвідношення свободи та відповідальності в діяльності політичних партій в Україні. *Вісн. Центральної виборч. комісії*. 2007. №2 (8). С. 53–57.
21. Політична система сучасної України: особливості становлення, тенденції розвитку: навч. посіб. / за ред. Ф. М. Рудича. К.: Парламентське видавництво, 2008. 327 с.
22. Політичний енциклопедичний словник : навч. посіб. К. : Генеза, 2004. 776 с.
23. Романюк А. Партії та електоральна політика. Львів : Астролябія, 2005. 348 с.
24. Романюк О. І. Моделі посткомуністичних трансформацій. *Політичний менеджмент*. 2006. № 3. С. 35 – 50.
25. Романюк О. І. Посткомуністичні революції. *Політичний менеджмент*. 2005. № 4. С. 16 – 28.
26. Середній клас України: теорія та сучасні тенденції становлення / авт. кол.: І. К. Бондар, Є. О. Бугаєнко, В. Я. Бідак та ін. К. : КОРПОРАЦІЯ, 2004. 582 с.
27. Суспільно-політичні об'єднання: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / Л. В. Гонюкова, Б. М. Максимець. К. : Генеза, 2009. 240 с.
28. Політична влада і опозиція в Україні: порівняльний аналіз із зарубіжними країнами : монографія / за заг. ред. Ф. М. Рудича. К. : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2016. 488 с.
29. Головатий М. Ф. Людина і політика: підручник. К.: Персонал, 2012. 351 с.

XI. Інформаційні ресурси в Інтернет

1. <http://www.studentbooks.com.ua/content/view/119/49/1/1/>
2. <http://library.if.ua/books/105.html>

XII. Політика доброчесності

Прослуховуючи цей курс, Ви погодились виконувати положення Кодексу честі¹.
Окреслимо його основні складові:
Скласти всі проміжні та фінальні завдання самостійно без допомоги сторонніх осіб.
Надавати для оцінювання лише результати власної роботи.
Не вдаватися до кроків, що можуть нечесно покращити ваші результати чи погіршити/покращити результати інших студентів.
Не публікувати відповіді на питання, що використовуються в рамках курсу для оцінювання знань студентів.

¹ Кодекс честі Донбаської державної машинобудівної академії /
<http://www.dgma.donetsk.ua/kodeks-chesti.html>